

WAGNERIANA CATALANA Nº 37 ANY 2012

TEMA 4: BAYREUTH, FAMÍLIA WAGNER, PROTECTORS

TÍTOL: HISTÒRIA DELS FESTIVALS DE BAYREUTH

EL NOU BAYREUTH, 1951-1969

CAPÍTOL I

AUTOR: Josep M^a. Rota Aleu

Es coneix per Nou Bayreuth el període de festivals que arrenquen a partir de 1951, després de la postguerra, i els immediatament posteriors. Si sobre la data d'inici no hi ha cap discussió, no passa el mateix amb el final. Melodram, empresa pionera en l'edició dels enregistraments d'aquesta època (junt amb Cetra i Foyer) va editar-ne una col·lecció que abastava des de 1951 a 1962, dotze festivals. La data es pot allargar fins a 1965, any de la mort de Hans Knappertsbusch o 1966, any de la mort de Wieland Wagner, per citar els dos pilars dels festivals; si comptem la participació dels cantants de l'època, podem allargar fins a 1969, darrera actuació de Josef Greindl i Hans Hotter o 1970 darrer festival de Wolfgang Windgassen; a tot estirar, 1975, darrera actuació de Gustav Neidlinger. Tots el llistats amb els repartiments provenen de la font oficial que dona la pàgina www.bayreuth-festspiele.de. Totes les fotografies provenen d'internet; la majoria, com és el cas dels retrats dels cantants, provenen de la pàgina suara citada.

1951

Al'any 1944, amb la guerra ja perduda per a Alemanya, el Festival va obrir les portes i va oferir 12 funcions de *Meistersinger*. Acabat el Festival, es van fer previsions per a l'estiu següent. No va ser el cas. Alemanya va capitular el 7 de maig. Durant els quatre anys següents, els alemanys van patir tota la crueltat de la venjança de les potències vencedores. Roosevelt ho havia dit ben clar: "Cal ensenyar al poble alemany que han estat els responsables de la guerra; durant molt de temps no tindran més que sopa per esmorzar, sopa per dinar i sopa per sopar." El general Patton li va comentar a un assistent seu: "Vostè encara té problemes per odiar aquesta gent?" Henry Morgenthau, (d'evident ascendència germànica) Secretari del Tresor dels EUA, havia previst un Pla per "pastoralitzar" els alemanys: Alemanya havia de ser desindustrialitzada, desurbanitzada i desculturalitzada; la seva població hauria de ser analfabeta, deixar de viure en ciutats i portar vida de pastor. La Unió Soviètica s'havia quedat mitja Prússia Oriental; la seva capital, Königsberg, ara es diria Kaliningrad. Com que la Unió Soviètica també s'havia quedat mitja Polònia, la que havia envaït l'any 1939 en col·laboració amb els nazis, a Polònia se li va donar l'altra meitat de la Prússia Oriental, tota la Prússia Occidental, Silèsia i Pomerània; ciutats com Breslau, Stettin, Küstrin o Sorau, després de més de mil anys de ser alemanyes, passaven ara a ser poloneses! Les xifres de la repressió i venjança parlen per si soles: 3 milions de civils morts durant la "pacificació" aliada; 16 milions de civils expulsats de casa seva i

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

deportats; 200.000 nens nascuts de violacions declarades. La repressió sobre el poble alemany va durar quatre llarguíssims anys, fins al 1949; la terrible 2ª Guerra Mundial n'havia durat cinc i mig! A l'any 1949 els aliats occidentals van decidir que necessitaven una Alemanya que fes de coixí contra el seu nou enemic, la Unió Soviètica; així va néixer la República Federal Alemanya.

Wieland i Wolfgang amb el Führer.

Winifred Wagner

La guerra va colpir poc Bayreuth. Wahnfried estava mig derruïda, però la *Festpielhaus* n'havia sortit gairebé indemne. El tifus es va propagar entre la població civil perquè els bombardejos havien destruït les canonades de les clavegueres i l'aigua estava contaminada. La repressió de la postguerra va ser molt pitjor que la guerra. Els soldats americans van ballar *Jitterbug-Swing* sobre la tomba de Wagner, van tocar el seu piano i van programar ball, revista i *varietés* a la *Festpielhaus*. També s'hi va representar *Tiefland* i *La bohème*. Una desconeguda Orquestra simfònica de Bayreuth, dirigida pel veterà Paul Linke, interpretava "la música que vostè vol sentir", segons l'opinió dels americans, és clar. Personalitats musicals i de la cultura van veure les seves carreres truncades per processos de "desnazificació". El cas més conegut és el de Furtwängler; mentre els soviètics estaven encantats amb ell i gairebé li suplicaven que dirigís en el seu "sector" de Berlín, els americans el van fer passar per un veritable calvari de declaracions, judicis i prohibicions, que va culminar amb la seva destitució dels *Berliner Philharmoniker*. Més curiós és el cas de Knappertsbusch, destituït a Munic al 1936 pel seu enfrontament amb el règim i ara interdit pels americans, que li van prohibir tornar a ocupar el seu càrrec. Winifred Wagner va ser condemnada de col·laboració amb el nazisme i inhabilitada per a cap funció en els Festivals. Els seus fills Wieland i Wolfgang, que s'havien lliurat de servir al front per intercessió del propi Hitler, van aplaudir la condemna a la seva mare i van acceptar la direcció dels Festivals sota la tutela de les potències d'ocupació. Al llarg d'aquestes pàgines aniran sortint altres exemples de com de mesquins podien arribar a ser els genials néts del geni.

Com deia, van ser quatre anys de repressió i venjança sobre la població civil alemanya, que va durar fins al 1949. Wieland i Wolfgang, gràcies a la col·laboració amb les tropes d'ocupació, van obtenir el permís de començar a fer les gestions per a reobrir els Festivals a l'any 1951, tot coincidint amb el 75è aniversari de la seva fundació (1876). Wieland, l'artista, es faria càrrec de les noves produccions del Ring i *Parsifal*. Wolfgang, l'artesà, vetllaria per l'apartat tècnic i financer. La producció de *Meistersinger* aniria a càrrec de Rudolf Hartmann.

L'elecció del Director Musical per als propers Festivals va recaure, de manera més que merescuda, en la persona de Hans Knappertsbusch. El mestre d'Elberfeld (Wuppertal) ja

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

havia estat assistent a Bayreuth de 1909 a 1914, com ho confirma el mateix Wolfgang Wagner; tanmateix, no hi havia dirigit mai. La raó és fàcil d'explicar: com a Director General de l'Òpera de Baviera des del 1924 al 1935, "Kna" havia de fer-se càrrec, a l'estiu, del Festival Wagner al *Prinzregententheater*. (Les relacions entre Munic i Bayreuth mai havien estat gaire bones des de l'època del mateix Richard Wagner, expulsat de la capital bavaresa; la construcció del *Prinzregententheater* a Munic, a l'estil de la *Festpielhaus*, i la celebració de festivals a l'estiu eren una clara competència a Bayreuth; de fet, cantant que actuava a Munic, cantant que era vetat a Bayreuth.) Des de 1935, any en què va ser destituït com a *Generalmusikdirektor* de Munic, gairebé exclòs de la vida artística pública, no tenia cap opció. Amb la Guerra, retirat ell a Viena i bolcat Berlín en els Festivals, estava fora de lloc.

Les desavinences de "Kna" amb el règim venien de lluny. A l'antic *Nationaltheater* de Munic es representava *Die Walküre*, dirigida per Hans Knappertsbusch, amb Hans Hermann Nissen com a Wotan. Hitler, que era a Munic, a les primeries del seu ascens al poder, va anunciar que assistiria a la funció i va deixar caure que li faria molta il·lusió que Wilhelm Rode interpretés el paper de Wotan. Knappertsbusch va respondre que ell també assistiria a la funció i que qui interpretaria Wotan seria Hans Hermann Nissen, tal com estava previst. Hitler, disgustat, no hi va assistir. Per altra banda, Hitler volia convertir Munic en una de les ciutats més importants del món, amb projectes arquitectònics monumentals, entre ells una estació de ferrocarril gegantina i un dels teatres d'òpera més grans del món. Quan "Kna" va tenir notícies del projecte, va comentar: "I d'on pensa treure els cantants per cantar en un teatre com aquest?" Comentaris com aquests (un dia va anomenar "ruc" un càrrec important del partit), el van portar a la destitució. A més, sembla ser que a Hitler no li agradava la manera de dirigir de "Kna". Per altra banda, sembla ser, també, que Eva Braun admirava "Hans el ros" per la seva masculinitat, indubtablement ària. Ara, als 61 anys, veia acomplerta la seva màxima aspiració: dirigir a la *Festpielhaus*; naturalment, no va voler cobrar ni un marc; de fet, en els tretze Festivals (fins a 1964), en els que va arribar a dirigir 95 funcions, no va cobrar mai ni un marc per la seva feina; només passava una "molt moderada relació de despeses", segons consta en els arxius de la *Gesellschaft der Freunde von Bayreuth*. Com a allotjament, va llogar una modesta vivenda a Bayreuth, on residia amb la seva segona esposa Marion. Com que no conduïa, un empleat dels Festivals el passava a buscar en cotxe per portar-lo a la *Festpielhaus*.

Els germans Wagner van triar la data de 22 de maig de 1949, aniversari del naixement del Mestre, per donar un concert a la restaurada Festpielhaus, a manera de tret de sortida cap al Festival previst per al 1951. El concert es va celebrar amb els Münchner Philharmoniker dalt de l'escenari i dirigits per Hans Knappertsbusch, amb el següent programa: Obertura *Die Weihe des Hauses* i fragments de *Götterdämmerung*, *Tristan i Meistersinger*. L'obertura tenia una especial significació: el mateix títol de l'obertura, "La benedicció de la casa", ho explica; a més Beethoven era el compositor "políticament correcte" en el moment. Els fragments wagnerians no es van donar amb els finals de concert sinó en la forma original. "Hans el ros" es va implicar en cos i ànima a donar concerts per recaptar fons i anunciar la reobertura dels Festivals.

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Wolfgang, Knappertsbusch i Wieland.

Els néts de Wagner a la reobertura.

Wilhelm Furtwängler, el director més important del moment, compromès amb els Festivals des del 1936 al 1944, també va ser consultat; va declinar, després de dubtar-ho molt, al·legant raons personals; segons explica Wolfgang, Furtwängler es considerava maltractat a Alemanya. De Salzburg havia rebut també la invitació per dirigir-hi i l'havia acceptada de bon grat. Tanmateix, va accedir a dirigir una 9^a de Beethoven que hauria d'obrir els Festivals, a imitació d'aquella 9ª que va dirigir el propi Wagner el dia de la col·locació de la primera pedra de la *Festpielhaus*. Més sorprenent era l'elecció de Herbert von Karajan. A diferència de Furtwängler i Knappertsbusch, que havien iniciat la seva carrera molt abans de l'arribada del nacionalsocialisme, von Karajan sí havia fet carrera amb el nazisme; des de l'any 1935 era membre del partit nazi i va ser promogut a importants càrrecs per les autoritats nacionalsocialistes. L'astut von Karajan se'n va sortir més ben parat, en el procés de "desnazificació", que altres persones molt menys implicades. L'elecció dels directors sembla que seguia dos criteris: tradició i modernitat; per a la tradició, l'elecció ja estava feta: Hans Knappertsbusch; per a la modernitat: Herbert von Karajan. L'un dirigiria *Parsifal* i el primer cicle del Ring; l'altre, *Meistersinger* i el segon cicle del Ring. Sembla ser que Karajan va demanar dirigir-ho tot, també *Parsifal*. Aquí "Kna" va ser inflexible. "Miri -li va dir a Wieland-, Karajan encara no està madur; per dirigir *Parsifal*, cal haver viscut abans tot el que la vida et pot donar. I jo ja ho he viscut dos cops!"

És coneguda l'anècdota, que destaca la supèrbia i megalomania de Karajan i la "conya marinera" que gastava "Kna". Es veu que el prepotent Karajan va voler fer penjar un cartell en la zona dels lavabos que deia: "Aquest lavabo és per a ús exclusiu del Senyor von Karajan." Quan el sorrut "Kna" ho va veure, va prendre un guix i hi va afegir: "i per tots els altres tocacollons com ell." La darrera funció de *Meistersinger* la va dirigir Knappertsbusch. Sobre aquest fet, n'han corregut dues versions. La primera diu que von Karajan va "tocar el dos" de Bayreuth darrere les faldilles d'una *starlett*; la segona, més versemblant, parla d'una darrera funció de *Meistersinger* fora de programa, oferta per la direcció dels Festivals en resposta a la sobtada demanda. Herbert von Karajan o bé ja no

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

hi era, o bé no va voler dirigir i va marxar. Knappertsbusch, que encara rodava per allà i no tenia cap pressa per marxar, es va oferir a dirigir-la, i a treure les castanyes del foc als germans Wagner, cosa que no feia per primera vegada ni seria aquesta tampoc la darrera. Quan va baixar al "fossar místic", la sorpresa dels músics de l'orquestra va ser majúscula. El comentari de "Kna", com sempre, no té pèrdua: "No facin aquesta cara de badocs -va dir als músics- aquesta obra em sembla que també me la sé."

Pel que fa a l'orquestra, els germans Wagner van rebre unes 3.500 sol·licituds; com que a Wolfgang li van obrir el cotxe a Munic i li van robar la carpeta amb tota la documentació, van haver de recórrer a dos mètodes per seleccionar els instrumentistes: l'auto-qualificació (per exemple, ser primer trompeta de la *Berliner Staatskapelle*) o la decisió de Knappertsbusch i von Karajan, que en coneixien la majoria. Es dona el cas que Knappertsbusch va insistit en contractar un corn anglès i un timbales de manera incondicional. Quan, acabat el festival, repassaven la llista de músics, va dir "Kna" de manera seca: "Tots ho han fet bé, menys els que havia recomanat jo." Finalment, l'orquestra del Festival la van formar 152 instrumentistes, de la manera següent: 40 violins, 15 violes, 15 violoncels i 11 contrabaixos (total corda: 82); 7 flautes, 5 oboès, 2 oboès baix, 6 clarinets, 1 clarinet baix, 5 fagots i 1 contrafagot (total fusta: 27); 12 trompes, 4 tubes wagnerianes, 6 trompetes, i trompeta baixa, 5 trombons, 1 trombó contrabaix i 2 tubes (total metall: 31); 7 arpes i 4 percussionistes. Només quatre eren dones, totes elles arpistes. El director n'era Bernhard (Benno) Hübner, de Leipzig, i el Concertí, Gottfried Lucke, de Dresden. Com que el Teló d'acer encara no havia partit Alemanya (i Europa) per la meitat, molts instrumentistes vingueren de Berlín, Leipzig i Dresden. La majoria vingueren precisament de Berlín; en total, 44 instrumentistes. Segurament Wilhelm Furtwängler hi tingué molt a veure en aquest fet.

Malgrat la proverbial aversió de Knappertsbusch pels assajos, a Bayreuth hi dedicà moltes hores d'assaig (fins i tot al piano) amb l'orquestra dels Festivals, que ell anomenava "la vuitena meravella". Horst Stöhr, cap de corda des de 1934 d'una de les dues seccions de contrabaixos, recorda la mestria amb què Knappertsbusch dominava l'orquestra, peculiar per la seva disposició (metalls al fons, contrabaixos a primera fila però dividits i als extrems):

Knappertsbusch ho dominava de manera excel·lent. Per contra, un altre, malgrat ser un extraordinari director de concert -no vull dir el nom- no ho va arribar a dominar mai i hi va naufragar del tot. Knappertsbusch podia donar l'entrada als dos grups de contrabaixos alhora, com per exemple en un pizzicato, cosa que no és fútil: a la dreta ho marcava amb la batuta; a l'esquerra, amb la mirada.

Del diari local *Bayreuther Blätter* ens en resta la ressenya de Richard Reinhardt del primer assaig amb orquestra de *Parsifal*:

...l'orquestra segueix el gest inspirador del seu mestre, el gegantí cos del qual esdevé confessió artística. Knappertsbusch atura l'assaig molt poc; després s'alça, tan impecable com no podria ser d'altra manera i crida: -Meravellós! Va ser durant els Encantaments de Divendres Sant. Knappertsbusch dirigeix marcant grans línies; sap, perquè ho ha comprovat, que aquest admirable conjunt musical és un amb ell. I quan la música de la redempció solemnament es va apagant i Knappertsbusch deixa anar la batuta, s'esdevé l'extraordinari: l'orquestra s'aixeca espontània i premia el director amb un unànime aplaudiment, que Hans Knappertsbusch, modestament, apaivaga. De seguida pren l'abric i marxa a grans gambades enfora "per a noves aventures", ja que l'esperen a casa.

En una entrevista a *Opernwelt*, l'editor li demana a Paul Kuen una anècdota sobre Knappertsbusch i el gran Mime n'hi explica una que també ve a tomb amb els assajos:

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

N'hi ha una, però és una mica marrana. He de recordar d'antuvi que el més gran desig del nostre estimat Hans Knappertsbusch era dirigir a Bayreuth. I finalment va arribar aquest dia diví en què Knappertsbusch va poder ocupar el pupitre tan desitjat a l'orquestra dels Festivals. Va alçar amb unció la batuta pel preludi de Das Rheingold i les trompes van pifiar. Les primeres paraules de Knappertsbusch en el seu debut a Bayreuth van ser: "-Ei, que tenen les trompetes plenes de merda!"

Curiosament, el millor servei que va fer Herbert von Karajan als Festivals de Bayreuth va ser la recomanació personal de contractar Wilhelm Pitz com a director dels cors. Tots dos s'havien conegut a Aquisgrà, on Pitz era director de cor i von Karajan, d'orquestra. Wilhelm Pitz va ser el director del cor dels Festivals des del 1951 fins al 1973, cor que va portar a un nivell insuperat abans i després. Per a la selecció, Pitz va fer proves a cantaires de 36 teatres. Només per al cor extra de *Meistersinger* es van fer més de 400 audicions.

Wilhelm Pitz.

Wieland assaja amb les valquíries i el seu assistent.

A més de la situació política canviant, hi havia també un interès econòmic en la reobertura dels Festivals. Electrola i Telefunken, filials germàniques de HMV (EMI) i Decca, respectivament, tenien gran interès en enregistrar en viu i comercialitzar l'event. Electrola enregistraria la 9ª i *Meistersinger* i Telefunken, *Parsifal* i *Ring*. Decca ja havia començat a enregistrar en estudi, al 1950, *Meistersinger*, amb els *Wiener Philharmoniker* i Hans Knappertsbusch, enregistrament que no s'acabaria fins al 1952. "Kna" no estava massa convençut d'enregistrar *Parsifal*. Creia que la producció encara no estava prou perfeccionada. Quan la direcció li va comentar que els sous no eren massa elevats i que els beneficis econòmics que obtindrien els cantants pels enregistraments serien més que considerables, "Kna" va sentenciar: "Si es tracta que la meua companyia teatral no passi necessitats, que se'n facin dos i no un, d'enregistraments!". La presència d'Elisabeth Schwarzkopf, que es casaria, al cap de dos anys, amb Walter Legge, enginyer en cap d'EMI, com Eva de *Meistersinger* i soprano solista en la 9ª simfonia responia precisament a aquestes intencions. La mundialment famosa soprano, que també cantà les dues Woglinde, no tornà a aparèixer per Bayreuth mai més. Com es sabut, Electrola va enregistrar i editar la 9ª de Furtwängler i *Meistersinger* de Karajan, dos monuments en la història del disc i dels Festivals, i l'acte 3r de *Die Walküre*, també amb Karajan. L'enregistrament de *Meistersinger* es va comercialitzar en 34 plaques de 78 rpm., sent l'enregistrament més voluminós del que

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

hom en té constància. Decca va enregistrar *Parsifal* i el *Ring* amb Hans Knappertsbusch. Lamentablement, només va editar *Parsifal*, en el que és, possiblement, el millor enregistrament d'aquesta obra en tota la història. Els enginyers de HMV havien comprovat com els seus col·legues de Decca-Telefunken havien sabut captar millor l'acústica de la *Festspielhaus*. En una cursa contrarellotge, els directius de HMV van anar signant contractes amb cantants que interpretaven el *Ring*; d'aquesta manera, en podrien impedir l'edició. Del *Ring*, Decca no en va editar mai res. Anys després, quan Decca ja havia enregistrat el primer *Ring* en estudi, dirigit per Georg Solti, John Culshaw va al·legar errades tècniques i manca de qualitat en el Pròleg i les dues primeres Jornades del *Ring* per justificar que no edités mai aquell *Ring* memorable. Testament, al cap de molts anys, ha editat *Götterdämmerung*, dirigit per Knappertsbusch, amb una qualitat tècnica sorprenent per a l'època i les circumstàncies. La qualitat musical no té parió, és insuperable. De fa molt de temps han circulat en edició "pirata" (Melodram va ser la primera), *Das Rheingold* i *Siegfried*, dirigits per Karajan.

Knappertsbusch davant del faristol, dins del "fossar místic"; Karajan, en una clara posició subordinada, acompanya els cantants al piano (esquerra). Furtwängler dirigint la 9ª simfonia de Beethoven (dreta).

Pel que fa als cantants, Wieland volia fer net amb el passat i va procurar no contractar cap cantant que hagués participat en els Festivals durant el Nacionalsocialisme. Tothom que hagués col·laborat en l'Era-Tietjen ho tenia molt difícil per tornar a Bayreuth; tanmateix, havia de consensuar-ho amb "Kna", que assumia la funció de Director principal. Per a Wotan, Wieland volia Hans Hotter, però Knappertsbusch s'hi oposava. Sembla ser que Knappertsbusch havia dirigit Hotter en una funció en la que el cantant havia patit algun problema de respiració, degut a la seva al·lèrgia; ell volia Joel Berglund. Aquest ja havia cantat a Bayreuth el paper de l'Holandès en el Festival de l'any 1942, alternant en la part amb l'habitual Rudolf Bockelmann. Berglund va respondre que, a l'estiu, en època de Festivals, feia les vacances a casa seva, a Suècia; tanmateix, va recomanar el seu compatriota Sigurd Björling, que va ser contractat immediatament. Seria el seu únic Festival, ja que, a l'any següent, Hotter assumiria la part de Wotan. La mala fama de "Kna" a l'hora de jutjar amb severitat els cantants li atribueix també la seva negativa a contractar Wolfgang Windgassen. Quan Wieland li va dir a "Kna" que volia Windgassen de *Parsifal*, "Kna" va respondre amb sorpresa:

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

"Qui? El vell Fritz?" Knappertsbusch pensava que Wieland volia contractar Fritz Windgassen, tenor heroic i pare de Wolfgang, que s'havia retirat a Stuttgart precisament l'any 1949. Quan va saber que era del fill de qui parlaven, sembla ser que va apostrofar: "Qui, aquell tenor escanyat (*Kravattentenor*)?" Seguint aquesta versió dels fets, Wieland i "Kna" pactaren un per a cada u: Wieland es quedava amb Windgassen i acceptava Björling en lloc de Hotter; com sempre, la partida l'acabaria guanyant Wieland, perquè Björling només resistiria un Festival i Hotter, que seria contractat a l'any següent, hi cantaria fins al 1966; fins i tot, va arribar a fer de Director d'escena en l'Anell de 1968-69, mort ja Wieland. Tanmateix, altres fonts indiquen tot el contrari: que va ser precisament Knappertsbusch qui el va recomanar. Wieland va anar a Stuttgart, on el va sentir en el Paris de *Die schöne Helena*; el va citar a Bayreuth i allí Windgassen va cantar la cançó del premi de Meistersinger i l'escena final de *Parsifal*; va ser contractat immediatament. La part d'Amfortas anà a parar al joveníssim (31 anys) George Burnstein, conegut en el món artístic com George London. Nascut al Canadà (Montreal) d'ascendència russa, estava afincat als EUA. Quan Knappertsbusch el va veure, va apostrofar: "Si la seva veu és tan bona com la seva presència, podem dormir tranquils!"

Astrid Varnay i Bernd Aldenhoff,
Brünnhilde i Siegfried.

Paul Kuën, Mime.

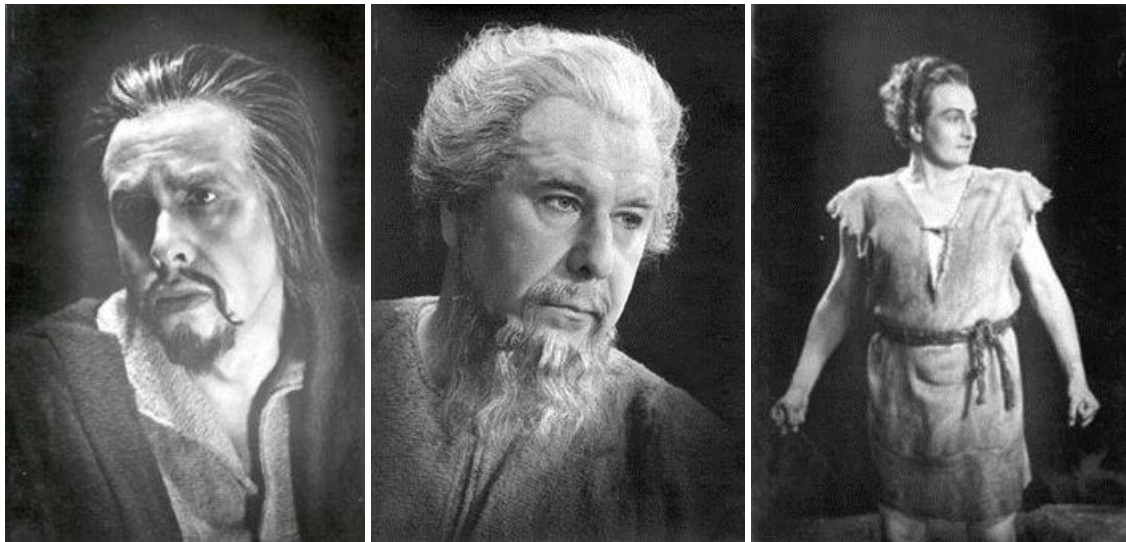
Martha Mödl, Kundry.

Un altre dels pilars del Nou Bayreuth, Astrid Varnay, va ser contractat de manera inusual. Per a Brünnhilde, Wieland volia Kirsten Flagstad. La noruega, sorprenentment, només havia cantat a Bayreuth Ortlinde i 3^a Norn al Festival de 1933 i Sieglinde (alternant amb Maria Müller) i Guttrune al Festival de 1934. La invitació a cantar al Nou Bayreuth era una mena de desgreuge històric. Tanmateix, Flagstad, que tenia ja 56 anys, va declinar la invitació perquè no se sentia amb prou forces per a afrontar les exigències del Festival. Tot i així, va recomanar la seva amiga Astrid Varnay, que va ser contractada immediatament sense audició prèvia, cas únic en la història del Festival. Una altra de les contractacions exitoses va ser la de Martha Mödl per a Kundry. Knappertsbusch, naturalment, va arrufar el nas, en saber que Wieland havia contractat una *mezzo*. "Ja hi som -va dir- molt càlides, molt intenses, però després, mala peça per dalt." Acabat el primer assaig, Wieland va entrar al minúscul camerino de "Kna", però aquest ja no li va deixar obrir la boca: "Ja ho sé, ja ho sé, pura seda." La que podia haver estat un altre pilar femení a Bayreuth, la *mezzo* Elisabeth Höngen, va resultar no ser-ho,

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

però per raons no pas artístiques. Contractada per a Fricka i Waltraute, cantà també la 9^a simfonia amb Furtwängler; però hores abans d'iniciar el segon cicle del *Ring*, va patir un atac d'apendicitis i va haver de ser substituïda in extremis a *Das Rheingold* i també a *Die Walküre*. Sobre la substituïda en qüestió hi ha certa polèmica: segons el llistat oficial de Bayreuth, va ser Hanna Ludwig, que aquell any cantava Wellgunde i Rossweisse al *Ring* i Noia-flor i Escuder a *Parsifal*; segons l'edició pirata en LP de *Das Rheingold* (Melodram), va ser Ira Malaniuk, Magdalene, 2 Norn i Grimgerde aquell any. Hi ajuda a creure-ho que qui va cantar Fricka al 1952 va ser Ira Malaniuk. Com a Waltraute, a *Die Walküre* i a *Götterdämmerung*, la va substituir Ruth Siewert, que també cantà aquell any les dues Erda, Schwertleite, 1 Norn i el solo d'alto a *Parsifal*. El més veterà de l'equip era el baix vienès Ludwig Weber, nascut al 1899 (Gurnemanz, Fasolt, Hagen). El baríton-baix Hermann Uhde, previst per a Klingsor i Gunther, romandria fidel a Bayreuth gairebé tota la dècada; talment Paul Kuën, Mime des de 1951 fins a 1957. La contractació del Siegfried tampoc va estar exempta de dificultats i recorda la del primer *Ring* de 1876. Bernd Aldenhoff, igual que Georg Unger, el Siegfried de 1876, havia estat contractat, primerament, per al paper de Loge. Wieland havia sentit Aldenhoff com a Pedro (Manelic) de *Tiefland*; després, però, el va sentir a Munic com a Siegfried i va canviar d'idea.

George London, Amfortas.

Ludwig Weber, Gurnemanz.

Wolfgang Windgassen, Parsifal.

El vienès Erich Kunz i l'anglès Frederick Dalrymple, que es feia dir Friedrich Dalberg en els escenaris alemanys, són els únics cantants contractats per al Festival de 1951 que ja havien cantat en l'era nacionalsocialista. Kunz ja havia sigut Beckmesser al 1943. Dalberg va ser Hagen al 1942, alternant amb Josef von Manowarda; al 1943 i 1944, Veit Pogner, aquesta vegada compartint paper amb Josef Greindl. Entre els secundaris contractats, algunes curiositats: com a Wellgunde i Noia-Flor va ser contractada Lore Wissmann, futura segona esposa de Wolfgang Windgassen; com a Waldvogel va prestar la seva veu la famosíssima Wilma Lipp, que no cantaria més a Bayreuth. Lore Wissmann també cauria del cartell al 1952, però tornaria com a Eva i Woglinde al 1956. Gerhard Stolze (Augustin Moser, 4 Knappe), debutava modestament a Bayreuth amb només 24 anys; qui ho havia de dir que hi cantaria ininterrompudament fins al 1969.

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

*Martha Mödl i Hermann Uhde,
Gutrune i Gunther*

Sigurd Björling, Wotan.

Ira Malaniuk, Magdalene.

Per als solistes de la 9^a es va triar als solistes de *Meistersinger*: Schwarzkopf (Eva), Hoff (Stolzing) i Edelmann (Sachs), però no Malaniuk (Magdalene), sinó Höngen (Fricka i Waltraute) per qui Furtwängler tenia gran estima.

Parsifal, acte I

Parsifal, acte III

La premsa es va desfer en elogis sobre la direcció de Hans Knappertsbusch, especialment en *Götterdämmerung* i *Parsifal*. Menys entusiasme van provocar les escenificacions de Wieland. L'estrena de *Parsifal* (la veritable estrena del Festival, després de la 9^a) va ser tot un cop d'efecte; res de decorats, ciclorama, projeccions i jocs de llums, elements escènics mínims, basats tots en una plataforma circular i una gran xarxa en lloc del castell de Klingsor. Sens dubte, tot el que s'ha fet després en el món de l'òpera, per bé o per mal, arrenca d'aquest *Parsifal*.

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Das Rheingold, escena 2ª

Das Rheingold, escena 3ª

Die Walküre, acte II

Die Walküre, acte III

Siegfried, acte I

Siegfried, acte III

Götterdämmerung, acte II

Götterdämmerung, acte III

La producció del Ring era igual de pelada que la del Parsifal, però els resultats van ser menys satisfactoris. La premsa va criticar amb duresa la buidor de l'immens escenari. Wieland va sortir al pas amb la frase: "Perquè he de posar un arbre a l'escenari si hi tinc una Varnay?" Tanmateix, a diferència de Parsifal, que es va mantenir durant setze

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

festivals en cartell sense canvis, el Ring va ser modificat en els vuit festivals en què va pujar a l'escenari.

Die Meistersinger von Nürnberg, acte I

Die Meistersinger von Nürnberg, acte II

La producció de Meistersinger era una molt bona producció de l'afamat Rudolf Hartmann, bavarés nascut a Ingolstadt i mort a Munic, on n'era el director artístic; la seva producció era en l'estil tradicional i no tenia res a veure amb l'estil de Wieland. Només va durar en cartell dos anys. Wieland se'n va cuidar prou de no portar cap producció de fora que pogués provocar comparacions perilloses amb les seves produccions.

IX. SYMPHONIE (1 CONCERT)

Musikalische Leitung	Wilhelm Furtwängler
Sopran	Elisabeth Schwarzkopf
Alt	Elisabeth Höngen
Tenor	Hans Hopf
Bass	Otto Edelmann

PARSIFAL (6 FUNCIONS)

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Charlotte Vocke
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Amfortas	George London
Titirel	Arnold van Mill
Gurnemanz	Ludwig Weber
Parsifal	Wolfgang Windgassen
Klingsor	Hermann Uhde
Kundry	Martha Mödl
1. Gralsritter	Walter Fritz
2. Gralsritter	Werner Faulhaber
1. Knappe	Hanna Ludwig
2. Knappe	Elfriede Wild
3. Knappe	Günter Baldauf

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

4. Knappe	Gerhard Stolze
Klingsors Zaubermädchen	Lore Wissmann
Klingsors Zaubermädchen	Erika Zimmermann
Klingsors Zaubermädchen	Hanna Ludwig
Klingsors Zaubermädchen	Paula Brivkalne
Klingsors Zaubermädchen	Maria Lacorn
Klingsors Zaubermädchen	Elfriede Wild
Altsolo	Ruth Siewert

DER RING DES NIBELUNGEN (2 CICLES)

DAS RHEINGOLD

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch / Herbert von Karajan
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Ingrid Jorissen
Wotan	Sigurd Björling
Donner	Werner Faulhaber
Froh	Wolfgang Windgassen / Robert Bernauer
Loge	Walter Fritz
Fasolt	Ludwig Weber
Fafner	Frederik Dalberg
Alberich	Heinrich Pflanzl
Mime	Paul Kuën
Fricka	Elisabeth Höngen / Hanna Ludwig/Ira Malaniuk
Freia	Paula Brivkalne
Erda	Ruth Siewert
Woglinde	Elisabeth Schwarzkopf
Wellgunde	Lore Wissmann
Floßhilde	Hertha Töpper

DIE WALKÜRE

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch / Herbert von Karajan (12.08.)
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Ingrid Jorissen
Siegmund	Günther Treptow
Hunding	Arnold van Mill
Wotan	Sigurd Björling
Sieglinde	Leonie Rysanek
Brünnhilde	Astrid Varnay
Fricka	Elisabeth Höngen / Hanna Ludwig

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Gerhilde	Brünnhild Friedland
Ortlinde	Eleanor Lausch
Waltraute	Elisabeth Höngen / Ruth Siewert
Schwertleite	Ruth Siewert
Helmwige	Liselotte Thomamüller
Siegrune	Hertha Töpper
Grimgerde	Ira Malaniuk
Rossweisse	Hanna Ludwig

SIEGFRIED

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch / Herbert von Karajan
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Ingrid Jorissen
Siegfried	Bernd Aldenhoff
Mime	Paul Kuën
Der Wanderer	Sigurd Björling
Alberich	Heinrich Pflanzl
Fafner	Frederik Dalberg
Erda	Ruth Siewert
Brünnhilde	Astrid Varnay
Waldvogel	Wilma Lipp

GÖTTERDÄMMERUNG

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch / Herbert von Karajan
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Ingrid Jorissen
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Siegfried	Bernd Aldenhoff
Gunther	Hermann Uhde
Hagen	Ludwig Weber
Alberich	Heinrich Pflanzl
Brünnhilde	Astrid Varnay
Gutrune	Martha Mödl
Waltraute	Elisabeth Höngen / Ruth Siewert
1. Norn	Ruth Siewert
2. Norn	Ira Malaniuk
3. Norn	Martha Mödl
Woglinde	Elisabeth Schwarzkopf
Wellgunde	Hanna Ludwig
Floßhilde	Hertha Töpper

DIE MEISTERSINGER VON NÜRNBERG (7 FUNCIONS)

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Musikalische Leitung	Herbert von Karajan/ Hans Knappertsbusch
Regie	Rudolf Otto Hartmann
Bühnenbild	Hans Reissinger
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Hans Sachs, Schuster	Otto Edelmann / Hermann Rohrbach
Veit Pogner, Goldschmied	Frederik Dalberg
Kunz Vogelgesang, Kürschner	Erich Majkut
Konrad Nachtigal, Spengler	Hans Berg
Sixtus Beckmesser, Stadtschreiber	Erich Kunz / Heinrich Pflanzl
Fritz Kothner, Bäcker	Rudolf Großmann / Heinrich Pflanzl
Balthasar Zorn, Zinngießer	Josef Janko
Ulrich Eisslinger, Würzkrämer	Karl Mikorey
Augustin Moser, Schneider	Gerhard Stolze
Hermann Ortel, Seifensieder	Heinz Tandler
Hans Schwarz, Strumpfwirker	Heinz Borst
Hans Foltz, Kupferschmied	Arnold van Mill
Walther von Stolzing	Hans Hopf
David, Sachsens Lehrbube	Gerhard Unger
Eva, Pogners Tochter	Elisabeth Schwarzkopf
Magdalene, Evas Amme	Ira Malaniuk
Ein Nachtwächter	Werner Faulhaber

1952

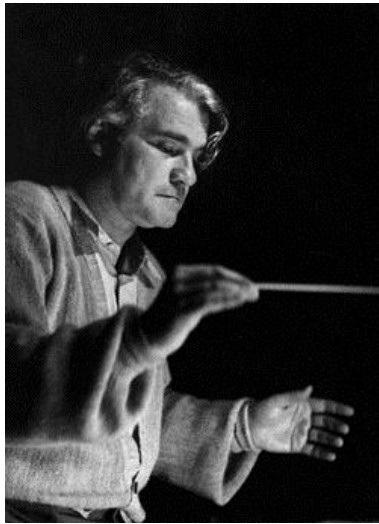
El cartell del Festival de 1952 anunciava una nova producció, *Tristan*, dirigida per l'estrella von Karajan, i un director nou, el mestre de Karlsruhe Joseph Keilberth, des de 1945, *Generalmusikdirektor* a Dresden i a la *Staatsoper* de la capital saxona. Keilberth havia estat director de la Deutdche Philharmonie a Praga. Quan ell i els seus músics en van ser expulsats per les autoritats de Txecoslovàquia al 1946, van fer cap a Bamberg, a un cop de pedra de Bayreuth. En aquella seu episcopal hi va fundar i dirigir els *Bamberger Symphoniker* al 1951. El seu pare, violoncel solista a la *Hoforchester* de Baden, anomenat també Joseph, va formar part de l'orquestra dels festivals l'any 1924. Algú ha vist la contractació de Joseph Keilberth com una mena de coixí entre "Kna" i Karajan. Sens dubte, Keilberth no tenia ni l'aura ni el carisma de cap del dos, però era un experimentat director de fossar, segur, amb les idees clares i un concepte propi dels drames wagnerians. Això que acabo de dir es pot comprovar fàcilment comparant els seus diversos enregistraments wagnerians en viu, tant de Bayreuth com del Liceu de Barcelona: la coherència és evident. Keilberth assumia els dos cicles del Ring substituïnt "Kna" i Karajan. Aquest darrer no va tornar a dirigir ni el *Ring* ni *Meistersinger*, reposicions de l'any anterior i va obtenir la direcció de la nova producció d'aquell any: *Tristan und Isolde*. Una exigència de l'egocèntric director salzburgès? Una concessió de Wieland per lligar-lo? No volgué Karajan dirigir

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

produccions que no eren estrena ni s'enregistraven en disc comercial? "Kna" li tornava, doncs, a treure les castanyes del foc a Wieland? Tot això no ho sabrem mai. "Kna" seguia dirigint *Parsifal*, com l'any anterior, i assumia els *Meistersinger* que deixava Karajan.

Les altes i baixes entre els cantants eren també significatives; dels cantants que havien cantat al 1951, no hi tornaren, per diversos motius: Elisabeth Schwarzkopf, Elisabeth Höngen, Arnold van Mill, Walter Fritz, Lore Wissmann, Sigurd Björling, Robert Bernauer, Leonie Rysanek, Wilma Lipp, Erich Kunz, i Friedrich Dalberg, a més d'un nombre considerable de Valquíries, Mestres i Escuders.

Joseph Keilbert.

Martha Mödl, *Isolde*.

Ramón Vinay, *Tristan*.

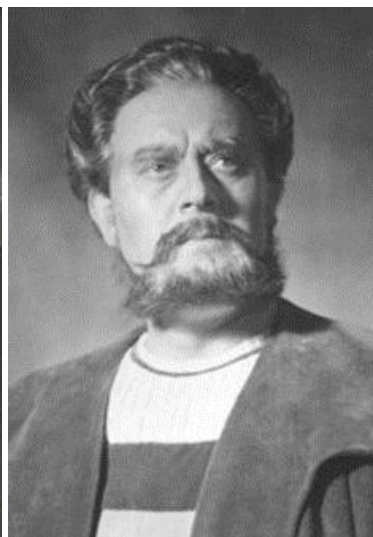
El fitxatge estelar de la temporada va ser el de Ramón Vinay, contractat per cantar les cinc funcions de *Tristan*. El cantant xilè feia poc que havia deixat la seva corda original de baríton i s'havia passat a la de tenor. La seva parella seria Martha Mödl, també Kundry, Guttrune i 3 Norn. Hotter i Weber assumien les claus de fa. Malaniuk era una sorpresa com a Brangäne; un premi per haver salvat la Fricka l'any anterior? La producció va ser un èxit; l'enregistrament pirata, un dels més antics del Nou Bayreuth, el va sancionar com una referència absoluta. Per altra banda, la hungaro-sueco-americana Astrid Varnay, que hi va cantar la Isolde en una única funció, explica en les seves memòries com van patir ella i Ramon Vinay: Karajan dirigia amb els ulls tancats i bellugava els braços fent incomprensibles cercles a l'aire; Vinay i Varnay van haver d'agafar-se la mà i, tot apretant-la, mirar de portar la pulsació i no perdre el compàs. Si més no, l'enregistrament deixa veure un director dirigit per les veus robustes, veus de cantants entregats a llurs personatges. A partir d'aquí, els enregistraments wagnerians de von Karajan estaran marcats pel predomini de l'orquestra, opulenta però edulcorada, sobre unes veus lleugeres i sotmeses.

Gerhard Stolze, un pastor.

Hans Hotter, Kurwenal.

Kurt Böhme, Veit Pogner.

El *Ring* semblava tocat: canvi de director i problemes en papers fonamentals. Wieland volia un Siegfried-Jove i un Siegfried-Adult interpretat per cantants diferents. Aldenhoff cantava el Siegfried-Jove, com l'any anterior, però es quedava sens el Siegfried-Adult, ja que Wieland volia una veu més madura per a *Götterdämmerung*. L'elecció recaigué en Günther Treptow, intèrpret també de Siegmund aquell any i l'anterior, tenor de caràcter tan robust com la seva veu. Es conserva una foto d'un dels assajos amb Treptow disfressat de Siegfried a *Götterdämmerung*, cosa que vol dir que el projecte anà força lluny. Tanmateix les desavinences entre Wieland i Treptow esdevingueren insalvables. Treptow refusà poc abans de l'obertura dels Festivals. Anys després, Treptow lamentà aquesta decisió: si no hagués estat tan intransigent, hauria cantat molts anys a Bayreuth. Wieland ja no el va tornar a contractar pel festival de 1953. En un gest que revela el seu caràcter, Wieland, quan ja tenia decidit que despatxaria Treptow, li va regalar al geniüt tenor un quadre, pintat per ell mateix, que representava Treptow amb el vestit de Siegfried i la dedicatòria "*Zur neuen Taten, teurer Treptow*", paràfrasi del que li diu Brünnhilde a Siegfried al Pròleg de *Götterdämmerung*. Tot el que tenia Wieland d'artista, pintor també, com queda dit, ho tenia també de rancuniós i venjatiu. Ara calia trobar un Siegfried per a *Götterdämmerung*. Aldenhoff, quan va rebre la invitació in extremis, declinà educadament. Ell ja cantava els dos Siegfrieds al Festival de Munic i no semblava tenir massa interès en el Bayreuth de Wieland, interès recíproc, sembla, per part de Wieland, que el va despatxar aquell mateix any. Per tal de desencallar la situació, Treptow es va comprometre a demanar al seu amic Max Lorenz el favor de cantar el Siegfried-Adult. Com se li devien de regirar els budells al murri de Wieland quan va comprovar que l'única opció era l'odiat Max Lorenz! No feia massa, Wieland havia publicat uns comentaris força despectius envers els cantants de l'Era-Tietjen, la "vella guàrdia", com deia ell, amb especial menyspreu per Lorenz. Tant Wieland com Lorenz tenien clar que allò era una solució d'urgència i que Lorenz no tornaria a cantar a Bayreuth l'any vinent. La vida, però, dóna molts tombs i la història, tot i que no exactament, es repetiria al 1954. Lorenz, que tenia la paella pel mànec, va quadrar-se amb Wieland només en un aspecte (el podia haver fet passar per l'aro molt més); Lorenz havia vist una producció de *Tristan* on Isolde no moria, sinó que quedava dreta a l'escenari. Li va demanar a Wieland de poder morir com a Siegfried de la manera més heroica possible, i així va ser. Lorenz, que va seguir cantant Tristan i altres papers

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

wagnerians compromesos, no va tornar a cantar mai més el paper de Siegfried en un escenari; el seu darrer Siegfried, tot un símbol, se'l va voler guardar al seu Bayreuth. Un dels pilars del *Ring*, el paper de Siegfried, quedava apuntalat, però no resolt en la perspectiva de futur. Un altre pilar del *Ring*, el paper de Wotan, també trontollava. Björling, a qui Wieland no volia, es retirà. Hans Hotter acceptà el paper de Wotan, però només a *Die Walküre* i Siegfried. Uhde, que se'n moria de ganes (i no l'arribaria a cantar mai sencer) assumiria el Wotan de *Das Rheingold* (Hotter, a més de Wotan, també cantaria aquell any Kurwenal). Els altres dos pilars del *Ring*, Alberich i Hagen, van recaure en dos cantants-actors que han passat a la història com a paradigmàtics del Nou Bayreuth en general i en els seus papers en particular: Gustav Neidlinger i Josef Greindl. Heinrich Pflanzl deixava de cantar Alberich per tal de fer-se càrrec del Beckmesser en totes les funcions, paper que l'any passat havia compartit amb Erich Kunz. D'aquesta manera, Neidlinger, a més del Sereno en les set funcions de *Meistersinger* i Kurwenal en una única funció de *Tristan*, assumia els tres Alberich dels dos cicles del *Ring*. Neidlinger acabaria passant a la història dels Festivals amb un rècord absolut: haver participat en el major nombre de Festivals, vint-i-un en total, des de 1952 a 1975. Josef Greindl ha passat també a la història dels Festivals no amb un, sinó amb tres rècords absoluts; primer, el cantant que abasta un període de temps més gran entre la seva primera aparició, 1943, i la darrera, 1969, vint-i-sis anys en total; segon, el cantant que més funcions ha cantat, 250 en total; finalment, el que més papers diferents ha interpretat, tretze en total: Pogner, Fafner, Hunding, Hagen, Titurel, König Heinrich, Landgraf Hermann, Gurnemanz, Fasolt, König Marke, Hans Sachs, Daland i Wanderer. Aquell any, Greindl cantaria Fafner, Hunding i Hagen al *Ring*. A *Parsifal* hi cantaria el Titurel en dues funcions; les altres tres les cantaria Kurt Böhme, que també va cantar els dos Fafner de *Siegfried* i el Veit Pogner en tres de les set funcions; les altres quatre les cantà Ludwig Weber. També debutà en el *Ring* el tenor Erich Witte com a Loge, que repetiria a l'any següent per, incomprendiblement, no tornar mai més. En la seva caracterització del déu del foc, portava un pentinat llampant, que simulava les flames. Quan, sortint del camerino, es va creuar amb "Kna", aquest, veient la seva fila, li va dir amb sorna: "Caram, sembla vostè el perruquer major del Valhala!" Igual que Lorenz i Greindl, Witte també provenia del Berlín de Tietjen, fet gens agradable per a Wieland. El cinquè pilar en el que descansa el *Ring*, Brünnhilde, estava assegurat des de l'any passat amb Astrid Varnay, que, alternant amb Martha Mödl, el cantaria cada any fins al Festival de 1958, darrer any en què pujà als escenaris el *Ring* escenificat per Wieland Wagner.

Entre els Mestres i com a 1r Cavaller del grial, aparegué per primera i darrera vegada el tenor Karl Terkal, tenor líric de reconeguda carrera internacional, però famós, sobre tot, com a cantant d'opereta a la *Volksoper* de la seva Viena natal. Company seu com a 2n Cavaller del grial i Mestre també debutà Theo Adam, a qui la fortuna li reservava papers més importants en el futur. Kurt Böhme també debutà al 1952, amb Fafner, Titurel i Pogner; però no repetiria a l'any següent. Sí hi tornaria al cap d'onze anys, al 1963, cantant-hi ininterrompudament fins a 1967. Fugaç va ser l'aparició de Lisa Della Casa i Trude Eipperle, que es van repartir les funcions de *Meistersinger* en el paper d'Eva. També va ser la seva primera i darrera aparició a Bayreuth per a ambdues. Tal com explica el seu marit, sembla ser que Della Casa no va fer la breu cesura en la frase "*ja, anderswo / soll...*"; Kna li va alçar el dir amenaçadorament. Passats uns anys, Della Casa que es va trobar amb Knappertsbusch a Munic i li va expressar el seu desig de tornar a cantar l'Eva sota la seva batuta. Hans "el ros" va alçar el dit i va cantar amb la seva veu ronca: *Ja, anderswo, Bum! soll...*

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Gustav Neidlinger, Alberich.

Josef Greindl, Hagen.

Günther Treptow, Siegmund.

HMV (EMI) desitjava enregistrar el *Ring*. Fins al moment, ningú no havia mai comercialitzat un enregistrament íntegre de la magna obra. Al Festival de 1951, HMV no sols no se n'havia sortit, d'enregistrar el *Ring* dirigit per von Karajan, sinó que, a més, havia impedit que Decca edités el que va dirigir Knappertsbusch. El problema era que, al Festival de 1952, Karajan, artista exclusiu de la casa, ja no dirigia *Der Ring*; era Joseph Keilberth l'encarregat de fer-ho. Enregistrar *Tristan*, que era la novetat del Festival de 1952 i que sí dirigia Karajan, no tenia cap solta, més que res, perquè HMV acabava de comercialitzar l'enregistrament amb Furtwängler, enregistrament que encara avui en dia continua sent insuperat. La història d'EMI amb els enregistraments del *Ring* va continuar sent complicada. L'intent d'enregistrar *Der Ring* en estudi, amb els Wiener Philharmoniker i Furtwängler, el va estroncar la mort del director berlinès, al 1954, quan només se n'havia editat *Die Walküre*. EMI no va aconseguir tenir comercialitzat un *Ring* fins al 1986, quan va poder editar en LP les cintes dels 10 concerts (un per acte) que Furtwängler havia dirigit a Roma, al 1953, amb l'Orquestra de la Rai. Va caldre esperar fins a 1988 per enregistrar un *Ring* en estudi, dirigit aquest per Bernard Haitink i publicat al 1991. D'aquell Festival de 1952, ni HMV ni Decca en van enregistrar res; de fet, HMV no tornaria a portar els seus equips a Bayreuth mai més. Entestat com estava el segell britànic del gosset i la gramola a conquerir Bayreuth, va fer mutis pel foro i va deixar el camí lliure a la seva rival Decca/Telefunken. El *Tristan* de Karajan va agafar fama i va circular de seguida en diversos segells pirates, a partir de les emissions radiofòniques; Melodram va editar en LP, als anys 80, el *Ring* de Keilberth; els *Meistersinger* de Knappertsbusch van aparèixer ja en CD (Arkadia) als 90. Hi ha enregistrament en CD de *Parsifal* (Line) que ha circulat poc.

Tristan und Isolde, acte I

Tristan und Isolde, acte II

TRISTAN UND ISOLDE (5 FUNCIONS)

Musikalische Leitung	Herbert von Karajan
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Ingrid Jorissen
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Tristan	Ramon Vinay
Marke	Ludwig Weber
Isolde	Martha Mödl / Astrid Varnay
Kurwenal	Hans Hotter / Gustav Neidlinger
Melot	Hermann Uhde
Brangäne	Ira Malaniuk
Junger Seemann	Gerhard Unger
Ein Hirt	Gerhard Stolze
Ein Steuermann	Werner Faulhaber

DER RING DES NIBELUNGEN (2 FUNCIONS)

DAS RHEINGOLD

Musikalische Leitung	Joseph Keilberth
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Ingrid Jorissen
Wotan	Hermann Uhde
Donner	Werner Faulhaber
Froh	Wolfgang Windgassen
Loge	Erich Witte
Fasolt	Ludwig Weber
Fafner	Josef Greindl
Alberich	Gustav Neidlinger
Mime	Paul Kuën
Fricka	Ira Malaniuk

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Freia	Inge Borkh
Erda	Melanie Bugarinovic
Woglinde	Erika Zimmermann
Wellgunde	Hanna Ludwig
Floßhilde	Hertha Töpper

DIE WALKÜRE

Musikalische Leitung	Joseph Keilberth
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Ingrid Jorissen
Siegmund	Günther Treptow
Hunding	Josef Greindl
Wotan	Hans Hotter
Sieglinde	Inge Borkh
Brünnhilde	Astrid Varnay
Fricka	Ruth Siewert
Gerhilde	Irmgard Meinig
Ortlinde	Paula Brivkalne
Waltraute	Hanna Ludwig
Schwertleite	Ruth Siewert
Helmwige	Liselotte Thomamüller
Siegrune	Hertha Töpper
Grimgerde	Melanie Bugarinovic
Rossweiße	Trude Roesler

SIEGFRIED

Musikalische Leitung	Joseph Keilberth
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner
Kostüme	Ingrid Jorissen
Siegfried	Bernd Aldenhoff
Mime	Paul Kuën
Der Wanderer	Hans Hotter
Alberich	Gustav Neidlinger
Fafner	Kurt Böhme
Erda	Melanie Bugarinovic
Brünnhilde	Astrid Varnay
Waldvogel	Rita Streich

GÖTTERDÄMMERUNG

Musikalische Leitung	Joseph Keilberth
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Kostüme	Ingrid Jorissen
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Siegfried	Max Lorenz
Gunther	Hermann Uhde
Hagen	Josef Greindl
Alberich	Gustav Neidlinger
Brünnhilde	Astrid Varnay
Gutrune	Martha Mödl
Waltraute	Ruth Siewert
1. Norn	Ruth Siewert
2. Norn	Melanie Bugarinovic
3. Norn	Martha Mödl
Woglinde	Erika Zimmermann
Wellgunde	Hanna Ludwig
Floßhilde	Hertha Töpfer

DIE MEISTERSINGER VON NÜRNBERG (7 FUNCIONS)

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch
Regie	Rudolf Otto Hartmann
Bühnenbild	Hans Reissinger
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Hans Sachs, Schuster	Otto Edelmann
Veit Pogner, Goldschmied	Kurt Böhme / Ludwig Weber
Kunz Vogelgesang, Kürschner	Karl Terkal
Konrad Nachtigal, Spengler	Walter Stoll
Sixtus Beckmesser, Stadtschreiber	Heinrich Pflanzl
Fritz Kothner, Bäcker	Werner Faulhaber
Balthasar Zorn, Zinngießer	Josef Janko
Ulrich Eisslinger, Würzkrämer	Karl Mikorey
Augustin Moser, Schneider	Gerhard Stolze
Hermann Ortel, Seifensieder	Theo Adam
Hans Schwarz, Strumpfwirker	Heinz Borst
Hans Foltz, Kupferschmied	Max Kohl
Walther von Stolzing	Hans Hopf
David, Sachsens Lehrbube	Gerhard Unger
Eva, Pogners Tochter	Lisa Della Casa / Trude Eipperle
Magdalene, Evas Amme	Ira Malaniuk
Ein Nachtwächter	Gustav Neidlinger

PARSIFAL (5 FUNCIONS)

Musikalische Leitung	Hans Knappertsbusch
Regie	Wieland Wagner
Bühnenbild	Wieland Wagner

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Kostüme	Ingrid Jorissen
Chorleitung	Wilhelm Pitz
Choreografie	Gertrud Wagner
Amfortas	George London
Titur	Josef Greindl / Kurt Böhme
Gurnemanz	Ludwig Weber
Parsifal	Wolfgang Windgassen
Klingsor	Hermann Uhde
Kundry	Martha Mödl
1. Gralsritter	Karl Terkal
2. Gralsritter	Werner Faulhaber
1. Knappe	Hertha Töpfer
2. Knappe	Hanna Ludwig
3. Knappe	Gerhard Unger
4. Knappe	Gerhard Stolze
Klingsors Zauber Mädchen	Rita Streich
Klingsors Zauber Mädchen	Erika Zimmermann
Klingsors Zauber Mädchen	Hanna Ludwig
Klingsors Zauber Mädchen	Paula Brivkalne
Klingsors Zauber Mädchen	Maria Lacorn
Klingsors Zauber Mädchen	Hertha Töpfer
Altsolo	Ruth Siewert

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA:

SOUS, ALFRED, *Das bayreuther Festspielorchester*, 1977, Robert Lienau Musikverlag, Frankfurt/Main.

BRAUN, HANS, *Hans Knappertsbusch zur Erinnerung*, 1988, Munic.

BRAUN, HANS, *Erlebnisse mit dem berühmten Dirigenten Hans Knappertsbusch*, 1988, Munic.

GEBAUER, ERNST/ MAYER, BERND, *Sternstunden von Neu-Bayreuth*, 2007, Bayreuth.

OLIVIER, PHILIPPE, *Der Ring des Nibelungen*, 2007, Schott, Mainz.

WESSELING, BERNDT B., *Wieland Wagner der Enkel*, 1997, Tönges Musikverlag, Köln.

DIVERSOS, *Der Festspielhügel, Richard Wagners Werk in Bayreuth von den Anfängen bis zur Gegenwart*, 1991, Oswald Georg Bauer, Bayreuth.

DIVERSOS, *Wagners Werk und Wirkung*, 1984, Lorenz Eilwagen, Bayreuth. Bayreuther Festspiele Oswald Georg Bauer.

Altra informació està extreta de diverses publicacions com ara les revistes Ritmo 539, Scherzo 22, Gondroms Festspielmagazin, Opernwelt i els guions dels programes radiofònics d' A.-F. Mayo. Una altra font d'informació prové dels fulletons que acompanyen els enregistraments discogràfics, especialment els LP Melodram. Finalment, una altra gran part de la informació prové de programes televisius (BR, 3sat,

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

ZDF, etc.) que han emès reportatges i, sobre tot, entrevistes als protagonistes del Nou Bayreuth.

(Continuarà)

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. 08080 Barcelona

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com